

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation) เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียน ทั้งนี้เพราะจะเป็นสิ่งที่เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมในการศึกษาต่อในสาขาที่ตนเองถนัด และเหมาะสมกับความสามารถของตนเอง และยังเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ การมีครอบครัวที่ดี และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดีในอนาคต ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตตั้งแต่เด็กเพื่อปลูกฝังให้มีพฤติกรรมที่ดีและเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมน่าเป็นห่วง ซึ่งควรมีการศึกษาให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มนี้ให้ดี เอกสารของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2540, หน้า 9 -10) ได้มีข้อเขียนถึงความสำคัญของพฤติกรรมวัยรุ่นในระดับตัวเองและระดับประเทศไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่พัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ และเป็นช่วงที่พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ซึ่งมีศักยภาพทั้งมิติด้านปริมาณและคุณภาพทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของตัวเองที่เด็กวัยรุ่นเอง ซึ่งศักยภาพดังกล่าวก็จะเป็นพื้นฐานของชีวิตวัยผู้ใหญ่ต่อไป ส่วนระดับประเทศได้กล่าวว่า พฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นเครื่องมือชี้ถึงอนาคตของชาติ ทั้งนี้อันเนื่องจากการกระทำของเด็กวัยรุ่นจะเป็นผู้สืบวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนปกป้องรักษาเอกราชของชาติ ซึ่งจะทำให้สังคมพัฒนาได้ต่อไป ดังนั้นจึงต้องมีแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของวัยรุ่นดังกล่าวได้มีผลต่อตัวเด็กและประเทศชาติในอนาคต ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่ครูสังคมศึกษาควรจะเป็นผู้ที่คอยแนะแนวทางในการมุ่งอนาคตให้แก่ นักเรียน โดยอาศัยความรู้จากสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีประโยชน์และที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การดำรงชีวิตในสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ คุณธรรมจริยธรรม และอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือพื้นฐานที่ช่วยเสริมให้ผู้เรียนได้มุ่งไปสู่อนาคตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตในสังคมของประเทศชาติได้อย่างถูกต้อง จึงเป็นความจำเป็นที่เยาวชนวัยรุ่นควรได้รับการอบรม สั่งสอน และส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นผู้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และมีความคาดหวังมุ่งสู่อนาคตและเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสถานศึกษาต่าง ๆ นั้น ถือได้ว่าเป็นกลุ่มเยาวชนที่เป็นวัยรุ่น ที่สมควรแนะนำให้มีลักษณะมุ่งอนาคตที่ดีต่อไปได้ เพราะนักเรียนในระดับนี้จะเป็น กำลังสำคัญของครอบครัว สังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต ดังนั้นจึงสมควรที่จะต้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนกลุ่มนี้เป็นคนรู้จักคิดและมีการวางแผนสู่อนาคต โดยมีลักษณะ มุ่งอนาคต ทั้งนี้เพราะลักษณะมุ่งอนาคตมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่น จรรยา สุวรรณทัต (2531, หน้า 48) ได้กล่าวถึงลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะของบุคคลที่มีการมองสู่อนาคต ช่างหน้า ซึ่งเป็นการที่มองลึกซึ้งกว้างไกลไม่เพียงแต่บุคคลที่มองเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึง บุคคลอื่น และสังคมมนุษย์ชาติที่บุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับด้วย และถือว่าเป็นจิตลักษณะ ที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ (2526, หน้า 202) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของลักษณะมุ่งอนาคตหรือ การคิดมุ่งอนาคตไว้ว่า เป็นเหมือนกุญแจดอกสำคัญที่จะเปิดประตูสู่โลกอนาคตที่มีความซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลง ที่รวดเร็ว มีความไม่แน่นอน มีการแข่งขันที่สูง บุคคลที่สามารถอยู่รอดและสามารถแข่งขัน ในสภาพโลกอนาคตได้ ต้องมีกุญแจดอกสำคัญเป็นใบเบิกทาง การที่บุคคลจะมีลักษณะ มุ่งอนาคตได้นั้น ควรจะมีพื้นฐานทางการเรียนรู้ทางวิชาการเป็นเบื้องต้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ ของนักเรียนที่อยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่จะต้องเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 (2544, หน้า 3) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาว่า ในการเรียนรู้ วิชาต่าง ๆ นั้นมุ่งเน้นความสำคัญด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลัก ผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน และสังคมโลก ซึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีสาระที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีการฝึกฝนการคิด วิเคราะห์ ด้วยเหตุผล และวินิจฉัยอย่างเหมาะสมในการตัดสินใจเพื่ออนาคตของตนเอง เช่น สาระหน้าที่พลเมืองได้สอนให้ผู้เรียนทำหน้าที่ในการเป็นประชาชนที่ดี เข้าใจสิทธิและหน้าที่ อันสิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคต หรือการเป็นประชาชนที่ดีใน ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของการเป็นคนดีในสังคมในปัจจุบันและ ภายหน้า สาระพุทธศาสนาได้สอนให้ผู้เรียนได้เข้าใจในหลักธรรมและสามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมตามหลักคุณธรรมจริยธรรม สาระประวัติศาสตร์เป็นสาระที่ได้สอนให้ผู้เรียน

มีความตระหนักความเป็นไทยและภูมิใจในความเป็นมาของชาติไทย อีกทั้งวัตรกรรมของบรรพบุรุษที่นักเรียนจะต้องยึดถือปฏิบัติ และในอนาคตเมื่อมีครอบครัวต้องสามารถสั่งสอนลูกหลานให้มีความรักชาติและรักษาไว้ซึ่งเอกราชสืบต่อไปเป็นต้น

สำหรับนักเรียนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับช่วงชั้นที่ 3

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ที่เรียนสาระกลุ่มสาระสังคมศึกษา และวัฒนธรรมนั้น ส่วนใหญ่เป็นเด็กด้อยโอกาสประเภทยากจนมากเป็นพิเศษ และเป็นเด็กกำพร้าบิดามารดา อันมีสาเหตุมาจากครอบครัวแตกแยก บางส่วนมาจากมูลนิธิคุ้มครองเด็ก และจากสถานพินิจเด็กและเยาวชน ยิ่งต้องเป็นเยาวชนที่ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่และพยายามให้กำลังใจ ให้การส่งเสริมให้พวกเขาหลุดพ้นจากปัญหาต่างๆ และมีความคิด มีความมุ่งมั่น ส่วนภาคีให้มากกว่าเยาวชนโดยทั่วไป ดังนั้นในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนกลุ่มนี้ ได้มีความมุ่งมั่น และมีลักษณะมุ่งอนาคตมากกว่านักเรียนอื่น โดยทั่วไป แม้ว่าพวกเขาจะขาดแคลนสิ่งต่างๆ และมีความไม่เท่าเทียมทางสังคมหลายๆ ด้าน อาทิเช่น ความรัก ความอบอุ่น หรือฐานะทางครอบครัวและความรู้สึกไม่เท่าเทียม เป็นต้น ซึ่งควรเป็นหน้าที่ของครูสังคมศึกษาน่าจะมีส่วนช่วยส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตให้นักเรียน โดยครูสังคมศึกษา ควรใช้การกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา และวัฒนธรรม ช่วยกล่อมเกล่าฝึกฝนให้เขามีความมุ่งมั่นและมีลักษณะมุ่งอนาคต เพื่อนักเรียนเหล่านี้ จะได้เจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติในอนาคตได้ ซึ่ง นาดยา ปีลันธนานนท์ (2526, หน้า 1) ได้กล่าวถึงความสามารถของผู้เรียนในการมองอนาคตจะสัมพันธ์กับสมรรถภาพการเรียนรู้และประสบการณ์ของเขาที่จะก่อตัวขึ้นเป็นความสามารถที่จะดำรงชีวิต และจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคม การศึกษาที่มุ่งอนาคตจึงเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ดีในสังคม ดังนั้นในการเรียนการสอนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำหน้าที่เป็นเสมือนผู้ส่งกุญแจดอกสำคัญ ให้แก่ผู้เรียนที่เป็นเด็กด้อยโอกาสให้มากกว่าโรงเรียนอื่น ด้วยการปลูกฝังการเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมและประเทศชาติได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องทราบความคิดที่เป็นลักษณะมุ่งอนาคตของเขา เพื่อที่จะสามารถบอกแนวทางและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเขา ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงลักษณะมุ่งอนาคตของผู้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ว่าผู้เรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูล

ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการอย่างเป็นผลดีในด้านลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน
ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี
กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาคือ

1.1 นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549
จำนวน 90 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนกลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้ศึกษาทำการศึกษา 4 ด้านคือ

1. ด้านการศึกษาระดับสูง
2. ด้านการนำความรู้ไปประกอบอาชีพ
3. ด้านการปฏิบัติตนในสังคม
4. ด้านการสร้างครอบครัว

นิยามศัพท์เฉพาะ

ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความคิด และคาดหวังเพื่อมุ่งสู่อนาคต
อย่างมีจุดมุ่งหมายโดยมีการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลดี ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
รวมทั้งการวางแผนปฏิบัติและการปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางไว้เพื่อนำตนเองเข้าสู่เป้าหมาย
ที่ต้องการในอนาคตของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือสาระที่จัดการเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ซึ่งดำเนินการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วย 5 สาระการเรียนรู้คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมจรรยา สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี

โรงเรียน คือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี สำนักงานเขตการศึกษาจันทบุรี เขต 2 กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ผลจากการศึกษาทำให้ทราบข้อมูลด้านลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี
2. ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์ต่อครูสังคมศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ที่จะสามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตอย่างได้ผลดีขึ้น